

Braaby, Skuderløse og Teestrup

Lokalrådet for Braaby, Skuderløse og Teestrup dækker Braaby og Teestrup sogne. Teestrup sogn er stort set fladt og skovløst - det er gammelt bondeland. Susåen danner sognegrænse mod både syd, sydvest og nordvest. Mod syd ligger de store moser, som også Skuderløses gårdmænd havde (og stadig har) del i. Før de store afvandingsprojekter i første halvdel af dette århundrede betød det adgang til rigeligt og godt enghø. Hver vinter stod engene langs åen under vand, og aflejringerne gav næringstoffer til græsset den efterfølgende sommer. I dag er stort set alle engene under dyrkning.

Braaby sogn er domineret af et stærkt kuperet skovområde - Hesede Skov - samt af herregårdslandskabet omkring Gisselfeld med de store marker og den spredte bebyggelse, for en stor del med de karakteristiske Gisselfeldhuse.

Tidligere udgjorde Hesede Skov ikke en sammenhængende skovstrækning, men skovholme og dyrkede marker lå blandet mellem hinanden. Frem til midten af 1600-tallet lå der også tre enestegårde i skoven: Uglerupgård, Nygård og Troelholt. Skoven blev bl.a. benyttet til græsning, hvilket hindrede opvækst af nye træer, og det medførte, at skovarealet blev mindre og mindre. Først efter fredskovloven fra 1805 blev skovenes omfang stabiliseret. I Hesede Skov lå der dog stadig mange dyrkede lodder, hvor godsets ansatte havde deres bolig samt en stump jord til en ko. I vores århundrede er stort set alle disse tjenestelodder blevet tilplantet.

Skuderløse er efter navnet at dømme den ældste af de tre byer (fra før vikingetiden). Forleddet er en gammel betegnelse på Susåens øvre løb Skut, der betyder "den der skyder sig hurtigt frem", og Skuderløse skulle altså betyde "byen i lysningen ved Skut".

Teestrup er en såkaldt torpby, der har navn efter den mand, der grundlagde den, nemlig Teet. Torpbyerne er udflytterbyer, der blev etableret fra vikingetiden og frem. Braaby har navn efter de broer, der i sognet fører over henholdsvis Susåen og Møllebækken.

Braaby sogn har i dag en gammel landsby med sognets kirke samt en nyere bebyggelse, Braaby Stationsby. Stationsbyen opstod efter åbningen af Braaby Station i 1924. På det tidspunkt var de små stationsbyers økonomiske rolle imidlertid ved at være udpillet, og Braaby Stationsby nåede aldrig at vokse op til en egentlig by, før stationen blev nedlagt i 1972. Som et kuriosum kan nævnes, at der i den første plan for den sydsjællandske jernbane fra 1868 var afsat station ved Braaby i stedet for Haslev.

I middelalderen var de endnu tre landsbyer i det, der nu er Braaby sogn. Mellem Slotshuse og Gisselfeld lå Høgerup med fire gårde, og hvor Hesede hovedgård ligger i dag, lå landsbyen Hesede med otte gårde. Begge byer blev nedlagt i 1600-tallet og jorden lagt ind under Gisselfeld hovedgård. Søtorup, som vi i dag kender som nogle få huse, var oprindelig en landsby med syv gårde. Gennem århundrederne skete der mange forandringer med landsbyen, og ved slutningen af 1800-tallet lå der kun en enkelt bondegård samt avlsgården Louisenlund tilbage. Bondegården er nu også nedlagt.

Både Braabys og Teestrups gårdmænd var fæstere under Gisselfeld. Braaby havde været i Gisselfelds eje siden Peder Oxes

tid i 1500-tallet, medens Teestrup først blev købt i slutningen af 1600-tallet. Teestrup var i 16- og 1700-tallet en fattig by. Den var som så mange andre blevet slemt hærgnet under sven-skekrigene, og epidemier af kvægstætte i 1700-tallet var yderligere med til at forarme bønderne. Det var derfor næsten umuligt for Gisselfeld at få fæstet ledige gårde bort - ingen turde binde an med en gård "i denne armelige by". Frem til 1719 blev da også fem af gårdene nedlagt og deres jord lagt sammen med de andres.

Skuderløse har også på et tidspunkt hørt under Gisselfeld, men da Broksø hovedgård blev oprettet i 1675, blev bønderne fæstere under denne nye hovedgård.

Da sognekommunerne blev oprettet i 1842, blev de to sogne til to kommuner. Sammensætningen af sognerådet i Braaby var præget af Gisselfelds beliggenhed i kommunen. Der sad som regel funktionærer fra klosteret i sognerådet, der altid havde et eller flere konservative medlemmer. Teestrup kommune var i højere grad en traditionel landkommune, der altid havde repræsentanter for venstre i sognerådet.

I 1966 blev Braaby kommune efter eget ønske indlemmet i Haslev-Freerslev kommune, hvorimod Teestrup først kom med i storkommunen, da man blev tvunget til det ved kommunalreformen i 1970.

Alle tre landsbyer blev præget af den modernisering af landbosamfundet, der fandt sted i sidste halvdel af 1800-tallet. Næringsloven gav mulighed for købmandsbutikker på landet, og der opstod fællesforetagender på mange forskellige områder. Skuderløse fik f.eks. en af egnens første brugsforeninger i 1877, og i 1888 blev andelsmejeriet Svalebæk etableret - midt mellem Skuderløse og Teestrup. Mejeriet blev nedlagt i 1966. Begge landsbyer fik også forsamlingshus, Teestrup i 1883 og Skuderløse i 1910.

Indre Mission fik navnlig stærkt fodfæste i Skuderløse, hvor missionshuset Efata blev bygget i 1891. I 1995 blev huset solgt til privat beboelse.

Der var naturligvis skole i alle tre byer. Skolerne i Skuderløse og Teestrup blev dog nedlagt, da Svalebækskolen blev bygget i 1956. Ligesom mejeriet blev den nye skole placeret midt mellem de to byer. Braaby skole ophørte som kommuneskole i 1973, men bygningen blev samme år overtaget af den private Bråby Lille Skole, der stadig eksisterer.

Landbruget var tidligere hovednæringsvej i de to sogne, men i Braaby udgjorde desuden Gisselfeld Kloster en stor arbejdsplads med mange ansatte ved både skovbruget og i parken.

Skuderløse fik i 1942 en industrivirksomhed, da Charles og Frede Christensen etablerede en briketfabrik på basis af råvarer fra de omliggende moser. Det var forudset, at fabrikken måtte lukke, når der ikke længere var brug for briketter, men Charles Christensen fandt i stedet på at producere knallerter, og da det ikke heller længere var rentabelt, tog man fat på haner og ventiler til industribrug (Brd. Christensens Haner A/S). Så Skuderløse skiller sig stadig ud fra de fleste andre landsbyer ved at huse en stor industrivirksomhed, nu med over 200 medarbejdere.